

המצור : שעת האפס

עשרה בטבת תשפ"ה

הקדמה למורה

מעריך שיעור זה, המוקדש לעשרה בטבת, מזמין אותנו למסע אל העבר הרחוק, אל תחילת המצור הבבלי על ירושלים בשנת 588 לפנה"ס – אירוע טראומטי שהוביל לחורבן בית המקדש בתשעה באב שנתיים ושבעה חודשים לאחר מכן. אך מעבר לזיכרון ההיסטורי, צום עשרה בטבת, כדברי הרמב"ם, נועד "לעורר את הלבבות ולפתוח דרכי תשובה".

דווקא בימים מאתגרים אלו, לאחר כמעט 17 חודשים של מלחמה בשבע חזיתות, הצום מאפשר להתחבר למשמעות ההיסטורית של יום זה. זו הזדמנות לבחון את המצור על ירושלים לא רק כאירוע נקודתי בעבר, אלא כקריאת השכמה להתבוננות מעמיקה במציאות בה אנו חיים – הן ברמה האישית והן ברמה הלאומית. עלינו לזכור כי גם ברגעים הקשים ביותר, רגע לפני שהמשבר מחריף ויוצא משליטה, טמונה בנו היכולת לבחור כיוון אחר ולפעול לגאולה.

כיצד המצור הזה משתקף בחיינו כיום? אולי בחוסן לאומי שנחלש, בקיטוב חברתי, בתחושות ניכור וחוסר שותפות של חלקים באומה. האתגרים הללו מזמינים אותנו לבחון מחדש את הדרך, את היעדים ואת דרכי הפעולה שלנו. הכאב והקשיים שחווינו בתקופה האחרונה מאפשרים לנו לעצור, להתבונן ולשאול בכנות: מהם סדרי העדיפויות שלנו? מתוך התבוננות מעמיקה זו, נוכל לזהות בעשרה בטבת פוטנציאל לזריעת זרעי תיקון צמיחה וחיבור מחדש – ברמה האישית והלאומית.

שלב א' – מהות המצור

1. **פתיחה – רקע היסטורי**: נפתח בשאלה מכוונת: נשאל את התלמידים מה קרה בעשרה בטבת לפני 2,613 שנה? לאחר קבלת תשובות התלמידים (תחילת המצור על ירושלים בימי בית ראשון), נרשום במרכז הלוח את המילה "מצור" באותיות ברורות וגדולות.
- נסביר בקצרה כי מדובר באירוע מכוון בתולדות עמנו, ובעקבות הרמב"ם ב"הלכות תענית" מובן כי אין מטרת הצומות רק להתאבל על אבדן העבר, אלא בעיקר: "לעורר את הלבבות ולפתוח דרכי תשובה". במילים אחרות, עצירת השגרה, ההינזרות מאכילה ושתייה, אינה רק הימנעות פיזית, אלא יצירת מרחב שקט בתוך המולת החיים, המאפשר חשבון נפש נוקב וחיפוש אחר תיקון אישי ולאומי.
- במיוחד עכשיו, לאחר כמעט 17 חודשים של מלחמה בשבע חזיתות, יממה של פסק זמן מסיפוקים מידיים של אכילה ושתייה, מזמנת לנו הזדמנות ייחודית להתחבר ל"אנרגיה ההיסטורית" האצורה ביום זה.

2. **המחשה ויזואלית** : בשלב זה, נציג לתלמידים סרטון קצר שימחיש את משמעות המצור. מומלץ לבחור מראש את הסרטון המתאים ביותר לרמת הכיתה ולרגישותה.
- **אפשרות א' (הסבר בסיסי)**: קטע מהסרטון "[עשרה בטבת](#)" (עד שניות 0:55). סרטון זה מספק רקע היסטורי תמציתי.
 - **אפשרות ב' (תיאור ויזואלי)**: קטע ממכון מגלים "[על המצור 0.35 שניות-2.30 דקות](#)" (בין 0:35 ל-2:30 דקות). סרטון זה כולל תיאורים גרפיים של מצור.
3. **חוויה רב-חושית – צבעים ותחושות** : לאחר הצפייה בסרטון, נפנה אל התלמידים בשאלה:
- כאשר אתם חושבים על המילה 'מצור', אילו צבעים עולים בדמיונכם?
 - אילו תחושות מתעוררות בכם? "נבקש מהם לשתף בתחושותיהם באופן חופשי. נרשום את הצבעים והתחושות על הלוח סביב המילה "מצור", תוך יצירת מעין "מפת אסוציאציות" ויזואלית. מומלץ לקבץ תחושות וצבעים דומים. דוגמאות אפשריות לתגובות:
- צבעים: אפור, שחור, חום כהה, אדום (דם), אפור כהה, צהוב חיוור (חולי, רעב), אדמה, חול. תחושות: פחד, חרדה, חוסר אונים, בדידות, ניתוק, מחנק, קלסטרופוביה, חוסר ודאות, ייאוש, כעס, תסכול, סגירות, חוסר תקווה, רעב, צמא, חולי, תשישות, קור.
4. **דיון וחיבור למשמעות** : לאחר איסוף התגובות, נקיים דיון קצר שיעמיק את ההבנה: מדוע בחרתם דווקא בצבעים/תחושות אלו? מה הקשר בין הצבע/התחושה למילה 'מצור'? אילו מחשבות עולות בכם לגבי החוויה של אנשים נצורים? האם ישנם מצבים בחיינו בהם אנו חווים סוג של 'מצור' – פנימי או חיצוני? (למשל, לחץ חברתי, קושי נפשי, מגבלות פיזיות).
5. **חיבור ליום עשרה בטבת** : נסכם את החלק הזה ונחבר אותו באופן ישיר לעשרה בטבת: ראינו כיצד המושג 'מצור' מעורר בנו תחושות ודימויים חזקים. כעת, ננסה להבין כיצד חוו תושבי ירושלים את המצור ההיסטורי, ומה אנו יכולים ללמוד מכך לחיינו היום.

שלב ב' – בית מדרש – תיאורי המצור:

1. **נחלק את התלמידים לזוגות (חברותות)**: ננחה אותם ללמוד את תיאורי המצור במלכים ב' ובספר יחזקאל (בכתב מודגש) בליווי פרשנות הרב שטיינזלץ (בכתב רגיל).

מקור א': תיאור המצור (מלכים ב' כ"ה, א-ג):

ה א וְיָהִי בַשָּׁנָה הַתְּשִׁיעִית לְמַלְכוֹ שֶׁל צְדָקִיָּהוּ בְּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ, עֶשְׂרֵה בִטְבֵּת בָּא נִבְכְּדָנָאצַּר מֶלֶךְ־בָּבֶל הוּא וְכָל־חֵילוֹ עַל־יְרוּשָׁלַם, וַיִּחַן עָלֶיהָ. נְבוּכַדְנֶאצַּר עֲצָמוֹ כְּנֶרְאָה לֹא שָׁהָה בִירוּשָׁלַם אֲלֵא בְּבִסִּסוֹ שֶׁבְּרָבֵלָה, אֲבָל צָבָאוֹ חָנָה לֵיד יְרוּשָׁלַם וְצָר עֲלֶיהָ. וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ

דַּיִק, חומת ביניים, מבנה מוגבה או מגדל עגול, הואיל ולא היה בכוחם להבקיע את החומות בכליהם, הדייק אפשר להם לחזק את סגירת העיר, לצפות ולירות ממנו אל העיר, למנוע כל אספקה מן החוץ, ולבנות מתקנים שונים לשם הריסת החומות.

וּתְבֹא הָעִיר בְּמָצוֹר עַד עֲשֵׂתִי עֲשֶׂרָה, אַחַת-עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמִלְחָה צְדָקָהּ.

בְּתִשְׁעָה לַחֹדֶשׁ, בַּחֹדֶשׁ תִּמּוֹז וַיַּחֲזֶק הָרָעֵב בְּעִיר, וְלֹא־הָיָה לָחֵם לְעַם הָאָרֶץ, שֶׁכֵּן בַּעֲקֻבוֹת הַמָּצוֹר הַתְּרוֹקְנוּ הַמַּחֲסָנִים, לַפְחוֹת אֵלוֹ שֶׁל כָּלֵל הָעַם.

מקור ב': באותו יום בו החל המצור, נצטווה יחזקאל לבצע פעולה סמלית הממחישה את המצור על ירושלים. (יחזקאל ד', א-יז):

ד. א וְאַתָּה, בְּרֵאֲדָם, קַח־לְךָ לְבָנָה וְנִתְּתָהּ אוֹתָהּ לְפָנָיִךָ וְחִקוֹתַי, צִיֵּר עָלֶיךָ עִיר, אֶת־יְרוּשָׁלַם. וְנִתְּתָה עָלֶיךָ מָצוֹר: וּבְנִיתְּ עָלֶיךָ, לֵיד הָעִיר דְמוֹת דַּיִק, מַעֲרַכַת מַגְדָּלִים אוּ מַעֲיֵן חוֹמוֹת שֶׁבַחֲסוֹתֶם וּבַמַּצְעוֹתֶם צוֹפִים עַל הָעִיר הַנְּתוּנָה בַּמָּצוֹר וַיּוֹרִים עֲלֶיהָ, וְשִׁפְכֶתָ עָלֶיךָ סִלְלָה, תֵּל עֶפֶר מוֹגֵבָה עַד שֶׁפֶת חוֹמַת הָעִיר, כְּדִי לַחֲדוֹר לַתּוֹכָהּ, וְנִתְּתָה עָלֶיךָ מַחְנוֹת, וְשִׂים־עָלֶיךָ כְּרִים, אֵילֵי בְרוֹז לְנִיגוֹחַ הַחוּמָה מִסָּבִיב.

וְאַתָּה, לְאַחַר שֶׁתַּעֲצֵב דָּגָם שֶׁל יְרוּשָׁלַם הַנְּתוּנָה בַּמָּצוֹר, קַח־לְךָ מִחֶבֶת בְּרָזֶל שְׁטוּחָה וְנִתְּתָה אוֹתָהּ כְּקִיר בְּרָזֶל בֵּינְךָ וּבֵין הָעִיר וְהַכִּינֹתָהּ, פּוּוֹן אֶת־פָּנָיִךָ אֵלֶיהָ, וְהִיתָה הָעִיר בַּמָּצוֹר וְצָרְתָּ עָלֶיךָ. אוֹתָהּ הִיא – הָעִיר הַנְּצוּרָה בִּיד צַבָא וְהַמוֹסְתֵרֶת בְּקִיר בְּרוֹז לְמַהֲנַיָא הַצַּר עֲלֶיהָ, לְבֵית יִשְׂרָאֵל. הַמַּעֲשֵׂה מִסְמַל אֶת שֶׁהוֹלֵךְ לַקְרוֹת לִירוּשָׁלַם, הַנִּיתוֹק הַסְּבִיבִיתִי עַל יָדֵי אוֹיֵב וְהַסְּתֵר הַפְּנִים הָאֵלּוּקִי מִמֶּנָּה.

וְאַתָּה, שֹׁכֵב עַל־צִדְךָ הַשְּׂמָאלִי, וְשָׁמַתָּ, תִּישָׂא אֶת־עֵוֹן בֵּית־יִשְׂרָאֵל עָלָיו. סֶבֶל הַכּוֹבֵד עַל שְׂמֹאלְךָ יִהְיֶה לְגַבֶּיךָ כַּמַּשָּׂא עוֹוֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. כַּמְּסַפֵּר הַיָּמִים אֲשֶׁר תִּשְׁכַּב עָלָיו תִּשָּׂא, תִּסְבּוֹל, וּבַכֶּךָ תִּכְפַּר בְּמִידַת־מָה אֶת־עוֹנֶם.

וְאַנִּי נִתְּתִי לְךָ אֶת־שְׁנֵי, שְׁנֹת עוֹנֶם לְמִסְפַּר יָמִים, יוֹם כִּנְגַד שָׁנָה: שְׁלֹש־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם, וְנִשְׂאֵת עוֹן בֵּית־יִשְׂרָאֵל.

וְכִלִּיתָ, כִּשְׁתִּיִּים אֶת הַיָּמִים הָאֵלֶּה, וְשִׁכַּבְתָּ עַל־צִדְךָ הַיָּמִנִי שְׁנִית, וּבַכֶּךָ נִשְׂאֵת אֶת־עוֹן בֵּית־יְהוּדָה – אַרְבָּעִים יוֹם, יוֹם לְשָׁנָה יוֹם לְשָׁנָה נִתְּתִיו לְךָ.

וּבְכָל הַתְּקוּפָה הַזֹּאת, לְמַעַל מִשְׁנָה, שֶׁתִּשְׁכַּב עַל צִדְךָ, אֶל תְּבִנִית מָצוֹר יְרוּשָׁלַם שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה, תִּכְיוֹן, תִּכְוֹן אֶת פָּנֶיךָ, וְזָרַעְךָ, תִּהְיֶה חֲשׂוּפָה, כַּמוֹכֵנָה לְפַעוּלַת גְּבוּרָה, וְנִבְאָתָה אִזּוֹ עָלֶיךָ, תִּאמַר לָהּ אֶת נְבוּאָתְךָ.

וְהִנֵּה נִתְּתִי עָלֶיךָ, כְּבִיכּוֹל, עֲבוֹתִים, וְלֹא־תִהְיֶה מִצְדָּךְ אֶל־צִדְךָ עַד־פְּלוֹתְךָ יָמֵי מָצוֹרֶיךָ. אֶתָּה תִּהְיֶה כְּפוֹי וְכַפּוֹת בִּידֵי לֹא יִכּוֹלַת תִּזְוֹזָה. יַחֲזַקְאֵל נִתּוֹן בְּמַצַּב קֶשֶׁה כְּאֵילוֹ אֲזִיקִים סְמוּיִים כּוֹבְלִים אוֹתוֹ בַּתְּנוּחָה אַחַת, וְהוּא פּוֹנֵה וּמַדְבֵּר אֶל עִיר מְדוּמָה שְׁבֵנָה לְעַצְמוֹ.

וְאַתָּה קַח־לְךָ גִּרְגָרִי חֲטִיִן, חֲטִים וְשִׁעָרִים וּפּוֹל וְעֵדְשִׁים וְדַחַן וְכֶסֶםִּים, שֶׁאֲפָשֶׁר לֶאֱכֹל מֵהֶם מִכֹּל מִיִן בְּנִפְרָד, וְנִתְּתָה אוֹתָם בְּכָלִי אֶחָד. וְעֲשִׂיתָ אוֹתָם לְךָ קֶמַח מֵהַתְּעֹרֹבֶת הַזֹּאת לְלֶחֶם שְׁבוּדָאֵי אֵינּוּ עֵרֵב לַחִיד. זֶה יִהְיֶה מֵאֲכַלְךָ בְּמִסְפַּר הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתָּה שׁוֹכֵב עַל־צִדְךָ, שְׁלֹשׁ־מֵאוֹת וְתִשְׁעִים יוֹם תִּאֲכַלְנּוּ.

וּמֵאֲכַלְךָ אֲשֶׁר תִּאֲכַלְנּוּ – בְּמִשְׁקוֹל, בְּמִשְׁקָל עֲשָׂרִים שֶׁקֶל, שֶׁהֵם כְּמֵאוֹתֵיִם גֵּרָם לִיּוֹם, מַעַת עַד־עֵת, מִשְׁעָה מִסוּיֵמַת שֶׁל יוֹם זֶה עַד לְאוֹתָהּ הַשְּׁעָה בְּיוֹם שֶׁלְּמַחֲרַת תִּאֲכַלְנּוּ.

ומים במשנה, כלי קטן למדידת נוזלים, תשתיה המהירה להחיות את המדידה
המקובלת יותר, **מעט עד'עת תשתיה**, מתקבצים כ' 1710.

ואת הלחם שצווייתך להכין, **עגת שערים**, רקיק העשוי שלא בהקפדה מדגן גס, **תאכלנה**,
והיא בגללי צאת האדם תעננה, תיאפה. צואת אדם יבשה תשמש לך כחומר בערה
באפייה שתיעשה **לעיניהם** של בני אדם שיבואו אליך.

ויאמר ה': ככה יאכלו בני ישראל את לחמם טמא, מאוס ודחוי, **בגוים אשר אדיחם שם**.
מה שאתה עושה מסמל את עם ישראל בגולה.

ואמר: אהה, ה' אלוהים, הנה נפשי לא מטמאה, ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד-
עתה, ולא בא בפי בשר פגול, משוקץ. רבונו של עולם, כל חיי אכלתי רק דברים טהורים
ונקיים. איך אוכל לאכול את הדברים האלה שאתה אומר לי?!

ויאמר אלי: ראה, אקל עליך – **נתתי לך את צפיעי**, גללי **הבקר תחת גללי האדם**,
המסריחים הרבה יותר, **ועשית את לחמך עליהם**. את האש תסיק בגללים, שיש
המשתמשים בהם להסקה.

וכאן באה נבואת העתיד: **ויאמר אלי: בראדם, הנני שבר מטה**, משען **לחם בירושלם**,
ואכלי לחם במשקל, מתוך צמצום ומחסור, **ובדאגה, ומים בצמצום**, מדודים **במשנה**,
כלי למדידת נפח נוזלים ומוצקים, **ובשמן מון**, בדכודך נפש **ישתו**,
למען, מתוך שיחסרו **לחם ומים, ונשמו**, ייבהלו, יוכו בתדהמה **איש ואחיו, ונמקו**, יאבדו
בעונם. כל מה שתעשה בתקופה הקרובה יסמל הן את כובד העוונות המצטברים הן את
פורענותה של ירושלים. הרעב והמחסור שיפקדו אותה יהיו כה ממושכים עד ששאריות
האוכל יוכנו ויאכלו בצורה הגולמית והגסה ביותר.

2. **עיון ודיון בזוגות**: לאחר קריאת הפסוקים והפרשנות, יערכו התלמידים דיון בזוגות ויענו על
השאלות הבאות:

- מה מתואר בפסוקים באופן ישיר?
- אילו פרטים עולים מהתיאור?
- אילו תחושות מעוררים הפסוקים?
- מה ניתן להבין "בין השורות" על המצב בירושלים בזמן המצור?

דוגמאות לרשימה אפשרית:

- תיאור המציאות: צבא אשור/בבל מקיף את העיר, חומות גבוהות, מחסור במזון ומים, ניתוק
מהעולם החיצון, בניית דייק וסוללה, שימוש באילי ברזל.
- תחושות ומשמעויות: חוסר אונים, פחד, בדידות, ייאוש, תחושת סגר ומלכוד, איום קיומי,
חרדה, רעב, צמא, מחלות.

3. **דיון במליאה – רגע לפני האסון**:

- לאחר סיום העבודה בזוגות, נזמין את התלמידים לשתף את התרשמותם מהפסוקים ומהפרשנות.
נפתח דיון במליאה ונעסוק בשאלות הבאות:
- מה עולה מתוך תיאור המצור והדימויים שלו?
 - כיצד הייתם מתארים את האווירה בירושלים באותם ימים?

חשוב להדגיש לתלמידים כי המצור הוא רגע לפני החורבן – רגע קריטי של בחירה. למרות הקושי והמצוקה, עדיין ישנה אפשרות לבחור כיצד להתמודד עם המצב. נשאל את התלמידים:

- אילו אפשרויות עמדו בפני תושבי ירושלים באותם ימים?
- האם הייתה להם אפשרות להשפיע על גורלם?

4. הזדמנות לתיקון: נכוון את הדיון לכך שהמצור, למרות היותו מצב קשה ומאיים, יכול להיות גם הזדמנות להתבוננות פנימית, לחשבון נפש ולתיקון. נשאל:

- כיצד ניתן למנף מצב של מצור למשהו חיובי?
- אילו תובנות ופעולות יכולות לצמוח מתוך מצב כזה?

בהתאם לזמן שנותר ולרמת הכיתה, נלמד יחד או נסכם עבור התלמידים (סיכום נקודות מרכזיות מתוך המאמר, מופיע בסופו) חלק מתוך דברי הרבי מלובביץ' זצ"ל, שהופיעו בשיחות פרשת השבוע ויחי תשנ"ב, ועוסקים במשמעות עשרה בטבת כהזדמנות לתשובה ותיקון:

"...וכיון שבעשרה בטבת היתה התחלת (כל המשך המאורעות של) החורבן, ובהתחלה יש תוקף גדול יותר לגבי המשך שלאחרי זה ולפעמים גם לגבי סוף כל הענין, לכן יש בו חומר גדול יותר משאר הצומות הקשורים עם המשך וסוף החורבן.

ומזה מובן גם בנוגע לענין הטוב שבצומות – שעשרה בטבת הוא ההתחלה והפתיחה להענין הטוב שבכל הצומות (כדלקמן), שלכן, ה"ז ביתר שאת וביתר עוז מבשאר הצומות (כולל גם תשעה באב שבו נולד משיח צדקנו, התחלת הגאולה [מבחינת החיוב לצום בשבת כמו ביום כיפור לדעת חלק מהפוסקים]), כבכל פתיחת דבר חדש בעניני קדושה וביאור הענין:

יום התענית הוא (כלשון הכתוב "יום רצון לה'"), כפי שמבאר רבינו הזקן באגרת התשובה ש"הצום הנרצה הוא יום רצון" – "עת רצון" בנוגע לענין התשובה, שעל ידה מבטלים החורבן והגלות ומביאים הגאולה " – אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, וכבר הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין."

וענין זה (כוונת הצום בשביל התשובה שמבטלת החורבן והגלות ומביאה הגאולה) מודגש בעשרה בטבת יותר מבשאר הצומות:

כש"סמך מלך בבל .. על ירושלים והביאה במצור" – עדיין לא פגע בירושלים עצמה (בהבתיים שבה, ובודאי לא בהבית העיקרי, בית המקדש), ואפילו לא בהחומה שמקיפה ומגינה על ירושלים, שגם החומה היתה בשלימותה, ומלך בבל נשאר מחוץ להחומה (משא"כ במאורעות שלאח"ז שבגללם נקבעו שאר הצומות). אלא שעצם העובדה שהי' ביכלתו ועד שהקיף את החומה ועשה מצור על ירושלים, באופן ש"אין יוצא ואין בא, ובמילא לא היו יכולים להכניס מזון לעיר וכו' – הו"ע בלתי-רצוי עד לקביעת תענית.

והכוונה במאורע זה (מצור על ירושלים, אבל מצור על ירושלים עצמה, אפילו לא בחומת ירושלים) היתה כדי לעורר את בניי לשבת בתשובה מיד, שעייז יתבטל הענין הבלתי-רצוי מתחלתו) ובמילא לא יבוא מזה המשך המאורעות הבלתי-רצויים דהחורבן והגלות. ונמצא, שבעשרה בטבת מודגש ה"עת רצון" בנוגע לעבודת התשובה שמבטלת החורבן ומביאה הגאולה יותר מבשאר התעניות – כיון שלא הי' בו ענין של חורבן בפועל (שהרי גם חומת ירושלים נשארה בשלימותה), כי אם דבר שיש בו כדי לעורר לתשובה, שעייז ישארו ירושלים וביהמ"ק בשלימות) שלילת החורבן.

...בנוגע להמצור על ירושלים (בעשרה בטבת) מצינו בנבואת יחזקאל" ואתה קח לך מחבת ברזל ונתתה אותה קיר ברזל בינך ובין העיר גוי והיתה במצור גוי' אות היא לבית ישראל" ...ויש לומר, שבהסימן להמצור עיי"ז ברזל... והתיקון לזה עיי"ז ברזל דקדושה : אמרו חז"ל" כל ת"ח שאינו קשה כברזל אינו ת"ח .. דכתיב ארץ אשר אבני ברזל, א"ת אבני אלא בוניי", שזהו"ע ד"קשה עורף" למעליותא, החוזק והתוקף (ברזל) דעצם הנשמה, שעייז מבטלים הברזל דלעו"ז שהוא (קשיות העורף ד)היצה"ר. וענין זה שייך במיוחד לעשרה בטבת – כי, כוונת המצור (מצור בלבד, ללא פגיעה אפילו בחומת ירושלים) היתה לעורר על התשובה כדי שגם חומת ירושלים תשאר ותהי 'בשלימותה (כנ"ל), וענינו בעבודת ה' – השמירה על שלימות התורה, "אני חומה זו תורה", "באופן של חוזק ותוקף ד"ברזל" דקדושה, "אבני" (בוניי, תלמידי חכמים) ברזל." ...ולכן, בדורנו זה ובשנה זו מודגש ביותר ובעיקר החיזוק שבהדגשת הכוונה והתכלית דהגאולה שישנה בהתחלת זמן הגלות, ועאכו"כ לאחר השלימות דמעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות, ותיכף ומיד ממש באה הגאולה הנצחית וביהמ"ק הנצחי בפועל ובגלוי, שאז רואים (א) שתמורת המצור על ירושלים נעשית שלימות ההרחבה דירושלים", וראמה וישבה תחתיי", "שתאריך ותרחב, "ועד ש"פרזות תשב ירושלים, למעלה ממדידה והגבלה דחומה, כיון שעתידה ירושלים שתתפשט בכל ארץ ישראל (וארץ ישראל תתפשט בכל העולם), ותמורת ה"ברזל" דלעו"ז שקשור עם חורבן ביהמ"ק נעשית השלימות ד"ברזל" דקדושה בבנין ביהמ"ק השלישי.

נקודות מרכזיות בחלק זה של המאמר :

- עשרה בטבת הוא תחילתו של תהליך החורבן, ולכן טומן בחובו פוטנציאל גדול להשפיע על כל התפתחות התהליך. חשיבותו הרבה נובעת מאפשרות התיקון האפשרי בשלב כזה.
- המצור על ירושלים, טרם החורבן עצמו, נועד לעורר את בני ישראל לתשובה (נתינת הזדמנות), ובכך לבטל את הגזירה .
- ה"ברזל" המסמל את המצור (יחזקאל ד', ג) יכול להפוך ל"ברזל של קדושה" - חוזק ותוקף בעבודת ה', בדומה לתלמידי חכמים בארץ ישראל. האנרגיה שיכולה להפוך לחורבן יכולה לשמש לקדושה, בהתאם לבחירתנו.
- עשרה בטבת מהווה הזדמנות לתיקון מעשה החורבן ובכך לבניית ירושלים מבחינה מעשית ורוחנית, ולבניית בית המקדש השלישי ב"ברזל של קדושה".

שלב ג' – צעד קטן במציאות, צעד גדול לגאולה

1. **סימני הגאולה:** נציג בפני התלמידים חפצים או תמונות, כגון:

- שמן זית תוצרת ישראל
- יין ישראלי יקר
- תלמיד חצוף (תמונה או איור)
- אבזרים המייצגים ארצות שונות (דגלים, מטבעות, מזכרות)
- פירות ארץ ישראל

הרחבה: מומלץ להוסיף תמונות ועזרים נוספים רלוונטיים, כמו תמונות של עלייה לארץ, התיישבות, בנייה ופיתוח הארץ, חקלאות ועוד. ניתן גם להציג קטעי וידאו קצרים או קטעי עיתונות מתאימים.

2. **נשאל את התלמידים:** מה המכנה המשותף לכל החפצים/תמונות הללו, חוץ מזה שכולם קשורים למציאות של ימינו? (רמז: כולם קשורים לארץ ישראל, לעם ישראל ולתהליכים המתרחשים כיום)
כיצד הם קשורים למושג "אתחלתא דגאולה"?

3. **נבואות וסימני הגאולה במקורות:** נסביר לתלמידים כי החפצים/תמונות הללו מייצגים סימני גאולה המופיעים במקורות חז"ל, כמו בגמרא במסכת סוטה וסנהדרין:

"בעקבות משיחא חוצפא יסגא ויוקר יאמיר הגפן תתן פריה והיין ביוקר ומלכות תהפך למינות ואין תוכחת בית וועד יהיה לזנות והגליל יחרב והגבלן ישום ואנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו וחכמות סופרים תסרח ויראי חטא ימאסו והאמת תהא נעדרת נערים פני זקנים ילבינו זקנים יעמדו מפני קטנים בן מנוול אב בת קמה באמה כלה בחמותה אויבי איש אנשי ביתו פני הדור כפני הכלב הבן אינו מתבייש מאביו ועל מה יש לנו להשען על אבינו שבשמים" (סוטה מט, ב)

"ואמר רבי אבא אין לך קץ מגולה מזה שנאמר (יחזקאל לו, ח) ואתם הרי ישראל ענפכם תתנו ופריכם תשאו לעמי ישראל" (סנהדרין צח, א)

4. **פעילות (אם הזמן מאפשר):** הדפיסו לתלמידים דף ראשון של חדשות יומיות מהעיתון או מהאינטרנט. בקשו מהם לאתר ידיעות הקשורות לסימני הגאולה שהוזכרו בגמרות אלו. נפנה את תשומת לב התלמידים לפלא שממוש נבואות וסימני גאולה שנתנו לפני אלפי שנים, בכל מהדורת חדשות.

5. **נשאל את התלמידים:**

- מדוע חכמינו, שחיו לפני אלפי שנים, נתנו סימנים לגאולה?
- מדוע חשוב לזהות את "אתחלתא דגאולה"?
- כיצד הבנה זו יכולה להשפיע על ההתנהגות שלנו?

6. **נסכים** : ונדגיש כי אותות הגאולה המתגלים לנו כבר עכשיו – מאפשרים :
להבין : לתפוס את משמעותם של התהליכים המתרחשים סביבנו, ולראות את התמונה הגדולה.
לפעול : לבחור בדרך פעולה נכונה ומועילה, מתוך הבנה ואמונה.
להתגבר : לא להיבהל מהמורכבות המאפיינת את התקופה הזו, אלא לראות בה אתגר והזדמנות לצמיחה.
כפי שלמדנו מדברי הרבי מלובביץ', התחלות הן בעלות עוצמה ופוטנציאל עצומים. הן מתנה משמים, המאפשרת לנו לזהות את המצב ולבנות עתיד טוב יותר באמצעות בחירות חיוביות ופעולות בונה.
אנחנו לא נאלצים להתמודד עם סמני חורבן, אלא זוכים לחיות בתקופה מיוחדת במינה, בה מתגלים סימני הגאולה. זוהי קריאה להיות ערניים, לצפות לישועה ולפעול למימושה.

שלב ד' – סיכום וקריאה לפעולה

1. **נסכים את השיעור** : עשרה בטבת, למרות הזוועות והקשיים שהוא מייצג, הוא לא רק יום של צער ואבל. הוא בעיקר יום של התעוררות, של התבוננות פנימית ושל תיקון. נשאל את התלמידים :
- מה חדש למדתם היום על עשרה בטבת?
 - מה תוכלו לעשות אחרת השנה כדי שעשרה בטבת יהיה יום משמעותי יותר עבורכם?
2. **קריאה לפעולה** : עשרה בטבת הוא הזדמנות להפוך את הזיכרון ההיסטורי למקור כוח ולמוטיבציה לפעולה. הנה כמה רעיונות כיצד להפוך את היום הזה למשמעותי באופן אישי :
- לימוד תורה : נלמד פרקים הקשורים לחורבן הבית, לתשובה ולגאולה. נלמד מטעויות העבר ונשאב השראה לבניית עתיד טוב יותר.
 - תפילה ובקשה : נכתוב תפילה אישית על הגאולה הנצרכת בעת הזו.
 - חיזוק הקשר לארץ ישראל : ניזום טיול או למידה על חלקי ארץ ישראל שכבשנו במלחמה הנוכחית, או שעדיין לא בדינו.
 - חסד : נזהה צורך חברתי בסביבתנו וניזום פעולה לשיפור המצב.
 - חשבון נפש ותשובה : נערוך חשבון נפש אישי ונשאל את עצמנו : כיצד אני יכולה לתרום לעמי ולארצי? מהם הכוחות שלי, כיצד אשתמש בהם לטובה ואילו תכונות אצטרך לתקן ולשפר?